Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 12 maja 2022 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Jurysdykcja, prawo właściwe oraz uznawanie i wykonywanie orzeczeń w zakresie zobowiązań alimentacyjnych – Ustalenie prawa właściwego – Protokół haski o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych – Artykuł 3 – Miejsce zwykłego pobytu wierzyciela – Moment, w którym należy ustalić miejsce zwykłego pobytu – Bezprawne zatrzymanie dziecka

W sprawie C-644/20

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sąd Okręgowy w Poznaniu (Polska) postanowieniem z dnia 10 listopada 2020 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 26 listopada 2020 r., w postępowaniu:

W.J.

przeciwko

L.J. i J.J., reprezentowanym przez ich przedstawicielkę ustawową A.P.,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: C. Lycourgos, prezes izby, S. Rodin, J.-C. Bonichot, L.S. Rossi (sprawozdawczyni) i O. Spineanu-Matei, sędziowie,

rzecznik generalny: A.M. Collins,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu rządu francuskiego – A. Daniel i A.-L. Desjonquères, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – D. Milanowska, M. Wilderspin i W. Wils, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: polski.

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych, zatwierdzonego w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2009/941/WE z dnia 30 listopada 2009 r. (Dz.U. 2009, L 331, s. 17, zwanego dalej „protokołem haskim").

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy W. J a L.J. i J.J., dwojgiem jego małoletnich dzieci, reprezentowanych przez ich przedstawicielkę ustawową A.P., będącą ich matką, w przedmiocie zapłaty przez W.J. świadczenia alimentacyjnego.

Ramy prawne

Konwencja haska z 1980 r.

3 Artykuł 12 akapity pierwszy i drugi Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze w dniu 25 października 1980 r. (zwanej dalej „konwencją haską z 1980 r."), stanowi:

„Jeżeli dziecko zostało bezprawnie uprowadzone lub zatrzymane w rozumieniu artykułu 3, a w chwili wpłynięcia wniosku do władzy sądowej lub administracyjnej umawiającego się państwa, w którym znajduje się dziecko, upłynął okres krótszy niż jeden rok od dnia uprowadzenia lub zatrzymania, zainteresowana władza zarządza niezwłoczne wydanie dziecka.

Władza sądowa lub administracyjna powinna również zarządzić wydanie dziecka, nawet po upływie jednego roku, o którym mowa w ustępie poprzedzającym, chyba że zostało ustalone, że dziecko przystosowało się już do swego nowego środowiska".

4 Artykuł 13 konwencji haskiej z 1980 r. przewiduje:

„Bez względu na postanowienia artykułu poprzedzającego władza sądowa lub administracyjna państwa wezwanego nie jest obowiązana zarządzić wydania dziecka, jeżeli osoba, instytucja lub organizacja sprzeciwiająca się wydaniu dziecka wykaże, że:

a) osoba, instytucja lub organizacja opiekująca się dzieckiem faktycznie nie wykonywała prawa do opieki w czasie uprowadzenia lub zatrzymania albo zgodziła się lub później wyraziła zgodę na uprowadzenie lub zatrzymanie; lub

b) istnieje poważne ryzyko, że powrót dziecka naraziłby je na szkodę fizyczną lub psychiczną albo w jakikolwiek inny sposób postawiłby je w niekorzystnej sytuacji [w sytuacji nie do zniesienia].

Władza sądowa lub administracyjna może również odmówić zarządzenia powrotu dziecka, jeżeli stwierdzi, że dziecko sprzeciwia się powrotowi oraz że osiągnęło ono wiek i stopień dojrzałości, przy którym właściwe jest uwzględnienie jego opinii.

Przy ocenie okoliczności określonych w niniejszym artykule władza sądowa lub administracyjna powinna brać pod uwagę informacje dotyczące sytuacji społecznej dziecka, dostarczone przez organ centralny lub inną właściwą władzę państwa miejsca stałego pobytu dziecka".

Prawo Unii

Rozporządzenie (WE) nr 4/2009

5 Artykuł 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz.U. 2009, L 7, s. 1), zatytułowany „Jurysdykcja wynikająca ze stawienia się pozwanego przed sądem", przewiduje:

„Niezależnie od jurysdykcji wynikającej z innych przepisów niniejszego rozporządzenia sąd państwa członkowskiego uzyskuje jurysdykcję, jeżeli pozwany wda się w spór przed tym sądem. Zasada ta nie ma zastosowania, jeżeli pozwany wdaje się w spór w celu podniesienia zarzutu braku jurysdykcji".

6 Artykuł 15 tego rozporządzenia przewiduje:

„Prawo właściwe w sprawach zobowiązań alimentacyjnych jest określane zgodnie z [protokołem haskim] w państwach członkowskich, dla których protokół ten jest wiążący".

Decyzja 2009/941/WE

7 Motywy 3 i 11 decyzji Rady nr 2009/941/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie zawarcia przez Wspólnotę Europejską Protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych (Dz.U. 2009, L 331, s. 17) przewiduje:

(3) Protokół [haski] jest wartościową inicjatywą, umożliwiającą zapewnienie większej pewności prawa i przewidywalności wierzycielom i dłużnikom w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych. Stosowanie jednolitych zasad w celu ustalenia prawa właściwego pozwoli na swobodny obieg orzeczeń dotyczących zobowiązań alimentacyjnych we Wspólnocie bez jakiejkolwiek formy kontroli w państwie członkowskim, w którym występuje się o wykonanie orzeczenia.

[…]

(11) Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii [w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości], załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, Zjednoczone Królestwo [Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej] nie uczestniczy w przyjęciu niniejszej decyzji, nie jest nią związane ani jej nie stosuje".

Protokół haski

8 Artykuł 1 ust. 1 protokołu haskiego przewiduje:

„Protokół określa prawo właściwe dla zobowiązań alimentacyjnych wynikających ze stosunków rodzinnych, pokrewieństwa, małżeństwa lub powinowactwa, w tym zobowiązań alimentacyjnych wobec dziecka, niezależnie od stanu cywilnego rodziców".

9 Artykuł 2 tego protokołu, zatytułowany „Uniwersalne stosowanie", stanowi:

„Niniejszy protokół stosuje się niezależnie od tego, czy prawo właściwe jest prawem umawiającego się państwa".

10 Artykuł 3 owego protokołu, zatytułowany „Ogólna właściwość prawa", stanowi:

„1. Zobowiązania alimentacyjne podlegają prawu państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu, chyba że niniejszy protokół stanowi inaczej.

2. W przypadku zmiany miejsca zwykłego pobytu wierzyciela stosuje się prawo państwa, w którym wierzyciel ma nowe miejsce zwykłego pobytu, od momentu, w którym nastąpiła ta zmiana".

11 Zgodnie z brzmieniem art. 4 tego protokołu, zatytułowanego „Szczególna właściwość prawa uprzywilejowująca niektórych wierzycieli":

„1. Poniższe postanowienia mają zastosowanie w przypadku zobowiązań alimentacyjnych:

a) rodziców na rzecz ich dzieci;

[…]

2. Jeśli wierzyciel nie może na mocy prawa, o którym mowa w artykule 3, uzyskać świadczeń alimentacyjnych od dłużnika, stosuje się prawo miejsca organu orzekającego w sprawie.

[…]

4. Jeśli wierzyciel nie jest w stanie uzyskać na mocy prawa, o którym mowa w artykule 3 i w ustępach 2 i 3 niniejszego artykułu, świadczeń alimentacyjnych od dłużnika, stosuje się prawo państwa ich obywatelstwa, jeśli mają wspólne".

Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003

12 Artykuł 1 ust. 3 lit. e) rozporządzenia Rady (WE) z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.U. 2003, L 338, s. 1) wskazuje, że rozporządzenie to nie ma zastosowania do obowiązków alimentacyjnych.

13 Sekcja 2, zatytułowana „Odpowiedzialność rodzicielska", rozdziału II wspomnianego rozporządzenia, który nosi tytuł „Jurysdykcja", zawiera w szczególności art. 8–15.

14 Artykuł 8 tego rozporządzenia, zatytułowany „Jurysdykcja ogólna”, stanowi:

„1. W sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej jurysdykcję mają sądy państwa członkowskiego, w którym w chwili wniesienia pozwu lub wniosku dziecko ma zwykły pobyt.

2. Ustęp 1 ma zastosowanie z zastrzeżeniem przepisów art. 9, 10 i 12”.

15 Artykuł 10 rozporządzenia nr 2201/2003 stanowi:

„W przypadku bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania dziecka jurysdykcja sądów państwa członkowskiego, w którym dziecko bezpośrednio przed bezprawnym uprowadzeniem lub zatrzymaniem miało zwykły pobyt, zostaje utrzymana do chwili uzyskania przez dziecko zwykłego pobytu w innym państwie członkowskim oraz [oraz chwili gdy]:

a) każda z osób, instytucji lub innych jednostek sprawujących pieczę nad dzieckiem przyzwoliła [przyzwoli] na uprowadzenie lub zatrzymanie;

lub

b) dziecko [będzie] przebywało w tym innym państwie członkowskim przez co najmniej rok od chwili, w której osoba, instytucja lub inna jednostka sprawująca pieczę nad dzieckiem dowiedziała się lub powinna była się dowiedzieć o miejscu jego pobytu, dziecko zadomowiło się w swoim nowym otoczeniu oraz spełniony jest jeden z następujących warunków:
   i) w ciągu roku od chwili, w której sprawujący pieczę nad dzieckiem dowiedział się lub powinien był się dowiedzieć o miejscu pobytu dziecka, nie został złożony żaden pozew lub wniosek o powrót dziecka do właściwych organów państwa członkowskiego, do którego dziecko zostało uprowadzone lub w którym jest zatrzymane;
   ii) pozew lub wniosek o powrót wniesiony przez sprawującego pieczę nad dzieckiem został cofnięty, a żaden nowy wniosek nie został złożony w terminie określonym w ppkt (i);
   iii) postępowanie przed sądem w państwie członkowskim, w którym dziecko miało zwykły pobyt bezpośrednio przed bezprawnym uprowadzeniem lub zatrzymaniem, zostało zakończone zgodnie z art. 11 ust. 7;
   iv) sądy państwa członkowskiego, w którym dziecko miało zwykły pobyt bezpośrednio przed bezprawnym uprowadzeniem lub zatrzymaniem, wydały orzeczenie o prawie do pieczy nad dzieckiem, w którym nie zarządziły powrotu dziecka”.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

16 A.P. i W.J., obywatele polscy, którzy przebywali i pracowali zawodowo w Zjednoczonym Królestwie przynajmniej od 2012 r., są rodzicami L.J. i J.J., którzy przyszli na świat, odpowiednio, w czerwcu 2015 r. i w maju 2017 r. w Zjednoczonym Królestwie. Dzieci te posiadają obywatelstwo polskie i brytyjskie.

17 Jesienią 2017 r. A.P. i jej córka, L.J., przyjechały do Polski na okres do 7 października 2017 r. Powodem przyjazdu był upływ terminu ważności dowodu osobistego A.P. Podczas tego pobytu A.P. poinformowała W.J., że zamierza dłużej zatrzymać się w Polsce, na co W.J. wyraził zgodę. A.P. wróciła do Wielkiej Brytanii w dniu 7 października, skąd następnego dnia ponownie wyjechała, zabierając ze sobą swojego syna, J.J. Kilka dni potem A.P. poinformowała W.J., że zamierza na stałe pozostać w Polsce wraz z L.J. i J. J (zwanymi dalej „dziećmi”). W.J. nie wyraził na to zgody.

18 Z informacji przedstawionych przez sąd odsyłający wynika, że w kwietniu 2019 r. dzieci zamieszkiwały w miejscowości położonej na terytorium Polski wraz z A.P. oraz dziadkami, wujkiem i małoletnią kuzynką, że L.J. uczęszczała do przedszkola, podczas gdy J.J. pozostawał pod pieczą/A.P. oraz pod stałą opieką placówek medycznych ze względu na stan zdrowia wymagający okresowej hospitalizacji. Sąd odsyłający podnosi również, że A.P. otrzymywała w Polsce świadczenia z zakresu pomocy społecznej z tytułu sprawowania pieczy nad swoimi dziećmi.

19 W.J. złożył na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. do brytyjskiego organu centralnego wniosek o powrót dzieci do Zjednoczonego Królestwa.

20 W dniu 3 stycznia 2018 r. wniosek został przekazany do właściwego sądu rejonowego w Polsce, który postanowieniem z dnia 26 lutego 2018 r. wniosek ten oddalił.

21 W dniu 7 listopada 2018 r. dzieci, reprezentowane przez A.P., wytoczyły przed Sądem Rejonowym w Pile (Polska) powództwo o alimenty, które miały być płacone comiesięcznie, przeciwko W.J., który wdał się w spór i nie podniósł zarzutu braku jurysdykcji.

22 Wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2019 r. sąd ten zasądził od W.J. na rzecz każdego z dzieci comiesięczne świadczenie alimentacyjne od dnia 7 listopada 2018 r., stosując przepisy prawa polskiego.

23 W.J. wniósł apelację zarówno od postanowienia z dnia 26 lutego 2018 r., przywołanego w pkt 20 niniejszego wyroku, jak i od wyroku z dnia 11 kwietnia 2019 r., przywołanego w poprzednim punkcie niniejszego wyroku.

24 Postanowieniem z dnia 24 maja 2019 r. polski sąd okręgowy, do którego wniesiono apelację od postanowienia z dnia 26 lutego 2018 r., nakazał A.P. wydanie dzieci W.J. najpóźniej do dnia 26 czerwca 2019 r. stwierdzając, że dzieci zostały bezprawnie zatrzymane w Polsce, że bezpośrednio przed tym zatrzymaniem miejsce ich zwykłego pobytu znajdowało się w Zjednoczonym Królestwie, a zarazem brak było poważnego ryzyka, że ich powrót naraziłby ich na szkodę fizyczną lub psychiczną albo w jakikolwiek inny sposób postawiłby je w sytuacji nie do zniesienia w rozumieniu art. 13 ust. 1 lit. b) konwencji haskiej z 1980 r.

25 Na poparcie apelacji od wyroku z dnia 11 kwietnia 2019 r., przywołanego w pkt 22 niniejszego wyroku, którą W.J. wniósł do sądu odsyłającego – Sądu Okręgowego w Poznaniu, W.J. podniósł zarzut dotyczący błędu w ustaleniach faktycznych polegający na nieuwzględnieniu przywołanego w poprzednim punkcie niniejszego wyroku postanowienia z dnia 24 maja 2019 r. nakazującego A.P. wydanie dzieci ojcu najpóźniej do dnia 26 czerwca 2019 r., co zgodnie z twierdzeniem W.J. wskazuje na bezzasadność obciążenia do obowiązkiem alimentacyjnym.

26 W swoim wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd odsyłający podnosi w pierwszej kolejności, że rzeczone postanowienie z dnia 24 maja 2019 r. jest prawomocne i że jego wykonanie pociągnie za sobą powrót dzieci do Wielkiej Brytanii, ponieważ miejsce zwykłego pobytu W.J. nadal znajduje się na terytorium owego państwa. A.P. nie wydała jednak dzieci W.J. w wyznaczonym terminie, a poszukiwania dzieci nie przyniosły rezultatu do momentu wystąpienia z odesłaniem prejudycjalnym.

27 W drugiej kolejności sąd odsyłający podkreśla, że sądy polskie mają jurysdykcję na podstawie art. 5 rozporządzenia nr 4/2009, czego nie kwestionuje W.J., który nie podniósł zarzutu braku jurysdykcji.

28 W trzeciej kolejności sąd odsyłający wyjaśnia, że to do niego należy ustalenie prawa właściwego dla rozpatrywanego zobowiązania alimentacyjnego.

29 W tym względzie sąd odsyłający podkreśla, że prawo polskie – na podstawie którego Sąd Rejonowy w Pile wydał wyrok – mogło być stosowane tylko w przypadku, gdy dzieci, pomimo ich bezprawnego zatrzymania w Polsce i orzeczenia sądowego nakazującego ich powrót do Zjednoczonego Królestwa, uzyskały po przyjeździe w 2017 r. miejsce zwykłego pobytu w Polsce, co uzasadniałoby ustalenie prawa właściwego na podstawie art. 3 ust. 2 protokołu haskiego, jako że zdaniem sądu odsyłającego nie ma możliwości ustalenia właściwości prawa polskiego w oparciu o inne łączniki.

30 Niemniej jednak sąd odsyłający zastanawia się, czy ów przepis nie powinien być interpretowany w sposób nawiązujący do art. 10 rozporządzenia nr 2201/2003, który zasadniczo stoi na przeszkodzie temu, by jurysdykcja w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej została przeniesiona na państwo członkowskie, w którym dziecko miałoby mieć nowe miejsce zwykłego pobytu w sytuacji bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania tego dziecka w tym państwie członkowskim.

31 W przypadku przyjęcia natomiast, że dziecko nie może uzyskać nowego miejsca zwykłego pobytu w państwie, w którym zostały bezprawnie zatrzymane, prawem właściwym dla rozpatrywanego zobowiązania alimentacyjnego byłoby, na podstawie art. 3 ust. 1 protokołu haskiego, prawo Zjednoczonego Królestwa jako prawo państwa, w którym dzieci zachowały miejsce zwykłego pobytu.

32 Niemniej jednak sąd odsyłający zauważa, że w odróżnieniu od rozporządzenia nr 2201/2003 ani rozporządzenie nr 4/2009, ani protokół haski nie zawierają szczególnych przepisów określających związki między z jednej strony miejscem zwykłego pobytu, a z drugiej strony, odpowiednio, jurysdykcją w sprawach dotyczących zobowiązań alimentacyjnych i prawem właściwym w tej dziedzinie, w sytuacji gdy wierzyciel alimentacyjny jest dzieckiem bezprawnie zatrzymanym w państwie członkowskim. Mogłoby to uzasadniać wniosek, że zgodnie z art. 3 ust. 2 protokołu haskiego bezprawne zatrzymanie dziecka na terytorium państwa członkowskiego nie ma żadnego wpływu na uzyskanie przez to dziecko miejsca zwykłego pobytu w państwie zatrzymania, w wyniku czego prawo tego państwa członkowskiego, jako prawo nowego miejsca zwykłego pobytu, mogłoby stać się właściwe dla zobowiązania alimentacyjnego od momentu, w którym nastąpiła ta zmiana miejsca pobytu.

33 W tych okolicznościach Sąd Okręgowy w Poznaniu (Polska) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 3 ust. 1 i 2 [p]rotokołu haskiego […] należy interpretować w ten sposób, że wierzyciel [alimentacyjny] będący dzieckiem może uzyskać nowe miejsce zwykłego pobytu w państwie, w którym został bezprawnie zatrzymany, w przypadku nakazania przez sąd powrotu wierzyciela do państwa, w którym miał zwykły pobyt bezpośrednio przed bezprawnym zatrzymaniem?”.

W przedmiocie postępowania przed Trybunałem

34 Pismem z dnia 4 listopada 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 19 listopada 2021 r., sąd odsyłający poinformował Trybunał, że postanowieniem z dnia 6 października 2021 r. Sąd Najwyższy, Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Polska), do którego Rzecznik Praw

Dziecka (Polska) wniósł skargę nadzwyczajną od postanowienia z dnia 24 maja 2019 r., wspomnianego w pkt 24 niniejszego wyroku, uchylił w części zaskarżone postanowienie. Zdaniem sądu odsyłającego wynika z tego, że orzeczenie z dnia 24 maja 2019 r. nakazujące wydanie dzieci do Zjednoczonego Królestwa nie ma już zastosowania.

35 W dniu 23 listopada 2021 r. prezes czwartej izby Trybunału postanowił doręczyć to pismo stronom w postępowaniu głównym i zainteresowanym w rozumieniu art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, którzy zostali wezwani do przedstawienia ewentualnych uwag przed dniem 15 grudnia 2021 r.

36 Jedynie Komisja Europejska odpowiedziała na to wezwanie do przedstawienia uwag, wskazując, że rezygnuje z przedkładania uwag uzupełniających w stosunku do przedstawionych już Trybunałowi uwag dotyczących pytania prejudycjalnego.

37 W kolejnym piśmie z dnia 20 grudnia 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 31 grudnia 2021 r., sąd odsyłający, mając na uwadze wyrok z dnia 16 listopada 2021 r., Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim i in. (od C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:931), poinformował Trybunał, że jeden z członków składu orzekającego, który złożył niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, został delegowany przez polskiego ministra sprawiedliwości do pełnienia czynności sędziego w ramach sądu odsyłającego na czas nieokreślony. W piśmie tym sąd odsyłający przypomniał również, że postępowanie w przedmiocie skargi nadzwyczajnej, o którym mowa w pkt 34 niniejszego wyroku, jest przedmiotem wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zawisłego przed Trybunałem w ramach sprawy C-720/21.

38 W dniu 11 stycznia 2022 r. prezes czwartej izby Trybunału postanowił doręczyć to nowe pismo stronom w postępowaniu głównym i zainteresowanym w rozumieniu art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, którzy zostali wezwani do przedstawienia ewentualnych uwag przed dniem 31 stycznia 2022 r.

39 L.J. i J.J., rząd polski oraz Komisja odpowiedzieli na to wezwanie.

40 W swoich uwagach L.J i J.J., reprezentowani przez swą przedstawicielkę ustawową A.P., po pierwsze, wnieśli zasadniczo o wezwanie rzecznika praw obywatelskich do „zajęcia stanowiska" w niniejszej sprawie, a po drugie, podnieśli, że gdyby postępowanie w przedmiocie skargi nadzwyczajnej należało uznać za dotknięte nieprawidłowością, nie powinni oni ponosić ewentualnych tego konsekwencji.

41 Rząd polski twierdzi, że informacje przekazane przez sąd odsyłający we wspomnianym nowym piśmie są bez znaczenia zarówno w odniesieniu do oceny dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, jak i analizy zadanego w nim pytania.

42 Wskazując na rezygnację z przedstawienia uwag, Komisja podkreśliła, że sąd odsyłający nie wyjaśnił, w jakim zakresie konieczne jest uwzględnienie delegowania przez ministra sprawiedliwości sędziego zasiadającego w składzie orzekającym, który złożył niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, jakie byłyby ewentualnie konsekwencje tego delegowania dla, w szczególności, niezawisłości tego składu orzekającego, ani nie wyjaśnił też wpływu wyroku z dnia 16 listopada 2021 r., Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim i in. (od C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:931) na sprawę niniejszą. Ponadto Komisja podniosła, że sąd odsyłający nie przedstawił informacji pozwalających na rozstrzygnięcie kwestii, czy delegowanie sędziego do tego sądu stanowi naruszenie jego niezawisłości.

43 W dniu 4 lutego 2022 r. na wniosek sędzi sprawozdawczyni, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, prezes czwartej izby Trybunału postanowił oddalić wniosek L.J. i J.J. o wezwanie Rzecznika Praw Obywatelskich do „zajęcia stanowiska" w niniejszej sprawie, ponieważ nie jest on stroną postępowania głównego, a uwzględnienie takiego wniosku na bardzo zaawansowanym etapie postępowania mogłoby spowodować poważne opóźnienie w jego przebiegu, a tym samym miałoby skutki sprzeczne z zasadą należytego sprawowania wymiaru sprawiedliwości.

W przedmiocie dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

44 W pierwszej kolejności należy zauważyć, że w piśmie z dnia 20 grudnia 2021 r., wspomnianym w pkt 37 niniejszego wyroku, sąd odsyłający poinformował Trybunał, że jeden z członków składu orzekającego, który złożył niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, został delegowany przez polskiego ministra sprawiedliwości do pełnienia czynności sędziego w ramach sądu odsyłającego na czas nieokreślony. Jak zauważyła Komisja, sąd odsyłający nie precyzuje, jakie są jego zdaniem skutki uwzględnienia tej okoliczności, w szczególności jeżeli chodzi o kwestię niezawisłości tego sądu. Wydaje się jednak, że sąd odsyłający, podkreślając wspomnianą okoliczność, wydaje się mieć wątpliwości co do tego czy jest „sądem" w rozumieniu art. 267 TFUE, co stanowi przesłankę dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

45 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przy ustalaniu, czy dany organ występujący z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest „sądem" w rozumieniu art. 267 TFUE, o której to to kwestii przesądza wyłącznie prawo Unii – a zatem aby dokonać oceny dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym – Trybunał bierze pod uwagę całokształt okoliczności, takich jak ustanowienie organu na podstawie ustawy, jego stały charakter, obligatoryjny charakter jego jurysdykcji, kontradyktoryjność postępowania, stosowanie przez organ przepisów prawa oraz jego niezawisłość (zob. podobnie wyroki: z dnia 9 lipca 2020 r., Land Hessen, C-272/19, EU:C:2020:535, pkt 43; a także z dnia 29 marca 2022 r., Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, pkt 66).

46 Niezawisłość sędziów państw członkowskich ma fundamentalne znaczenie dla porządku prawnego Unii Europejskiej z różnych względów. W szczególności owa niezawisłość ma zasadnicze znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania systemu współpracy sądowej pod postacią mechanizmu odesłania prejudycjalnego przewidzianego w art. 267 TFUE, jako że mechanizm ten może zostać uruchomiony wyłącznie przez organ, którego zadaniem jest stosowanie prawa Unii, spełniający w szczególności rzeczone kryterium niezawisłości (zob. podobnie wyrok z dnia 9 lipca 2020 r., Land Hessen, C-272/19, EU:C:2020:535, pkt 45 i przytoczone tam orzecznictwo).

47 Wynikające z prawa Unii niezbędne gwarancje niezawisłości i bezstronności wymagają istnienia zasad, w szczególności co dotyczących składu organu, mianowania, okresu trwania kadencji oraz powodów wstrzymywania się od głosu, wyłączenia i odwołania jego członków – pozwalających wykluczyć, w przekonaniu podmiotów prawa, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych oraz co do jego neutralności względem ścierających się przed nimi interesów (wyroki: z dnia 9 lipca 2020 r., Land Hessen, C-272/19, EU:C:2020:535, pkt 52, a także z dnia 16 listopada 2021 r., Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim i in., od C-748/19 do C-754/19, EU:C:2021:931, pkt 67, 71).

48 W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że Sąd Okręgowy w Poznaniu jako taki należy do polskich sądów powszechnych.

49 W zakresie, w jakim wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym został złożony przez sąd krajowy, należy domniemywać, że spełnia on wspomniane wymogi przypomniane w pkt 45 niniejszego wyroku, niezależnie od jego rzeczywistego składu (zob. podobnie wyrok z dnia 29 marca 2022 r., Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, pkt 69).

50 Domniemanie to przyjmuje się wyłącznie na potrzeby oceny dopuszczalności wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym kierowanych na podstawie art. 267 TFUE. Z powyższego nie można wywodzić, że warunki powołania sędziów wchodzących w skład sądu odsyłającego zawsze będą pozwalały na przyjęcie, że spełnione są gwarancje dostępu do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE lub art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zob. podobnie wyrok z dnia 29 marca 2022 r., Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, pkt 74).

51 Domniemanie to może jednak zostać obalone, jeżeli prawomocne orzeczenie sądowe wydane przez sąd krajowy lub międzynarodowy prowadziłoby do uznania, że sędziowie orzekający w ramach składu sądu odsyłającego nie są niezawiśli i bezstronni, a sąd nie został ustanowiony uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w świetle art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych. Podobnie byłoby w przypadku, gdyby poza sytuacją osobistą sędziego lub sędziów, którzy formalnie występują z wnioskiem na podstawie art. 267 TFUE, inne czynniki miały mieć wpływ na funkcjonowanie sądu odsyłającego, w którym sędziowie ci zasiadają, przyczyniając się w ten sposób do naruszenia niezawisłości i bezstronności tego sądu (zob. podobnie wyrok z dnia 29 marca 2022 r., Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235, pkt 72, 75).

52 W niniejszej sprawie sąd odsyłający nie przedstawił żadnego konkretnego i precyzyjnego dowodu pozwalającego na obalenie na warunkach przypomnianych w poprzednim punkcie niniejszego wyroku domniemania, zgodnie z którym niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym pochodzi od podmiotu spełniającego wymogi przypomniane w pkt 45 niniejszego wyroku.

53 W drugiej kolejności – w piśmie z dnia 4 listopada 2021 r., wspomnianym w pkt 34 niniejszego wyroku, sąd odsyłający poinformował Trybunał, że postanowienie z dnia 24 maja 2019 r. nakazujące A.P. wydanie J.W. dzieci do dnia 26 czerwca 2019 r. przestało wywoływać skutki prawne, ponieważ skarga nadzwyczajna wniesiona przez Rzecznika Praw Dziecka od tego postanowienia została uwzględniona przez Sąd Najwyższy, Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych.

54 O ile prawdą jest, że pytanie prejudycjalne zadane przez sąd odsyłający dotyczy zasadniczo konsekwencji, jakie dla wykładni art. 3 protokołu haskiego należy wywieść ze stwierdzenia zawartego w postanowieniu z dnia 24 maja 2019 r., zgodnie z którym dzieci W.J. i A.P. były przez tę ostatnią bezprawnie zatrzymywane w Polsce i tego, że powinny one zostać wydane W.J., zamieszkującemu w Zjednoczonym Królestwie, o tyle nie można jednak z orzeczenia Sądu Najwyższego, Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, wywodzić, że pytanie to nie ma już znaczenia dla oceny, jaka ma zostać dokonana w ramach postępowania głównego.

55 W świetle wyjaśnień przedstawionych przez sąd odsyłający nie jest bowiem pewne, czy na mocy orzeczenia Sądu Najwyższego, Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, należy uznać, że postanowienie z dnia 24 maja 2019 r. nakazujące wydanie W.J. dzieci nigdy nie wywoływało skutków w polskim porządku prawnym, co oznacza, że domniemanie istotności, z którego korzysta pytanie zadane przez sąd odsyłający, nie zostało obalone.

56 Z powyższego wynika, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest dopuszczalny.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

57 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 3 protokołu haskiego należy interpretować w ten sposób, że dla celów ustalenia prawa właściwego dla roszczenia alimentacyjnego małoletniego dziecka uprowadzonego przez jedno z rodziców na terytorium państwa członkowskiego okoliczność, że sąd tego państwa członkowskiego nakazał w ramach odrębnego postępowania powrót tego dziecka do państwa, w którym dziecko to miało miejsce zwykłego pobytu bezpośrednio przed jego uprowadzeniem, wystarcza do tego, by uniemożliwić uzyskanie przez to dziecko miejsca zwykłego pobytu na terytorium tego państwa członkowskiego.

58 Na wstępie należy przypomnieć, że w zakresie, w jakim protokół haski został zatwierdzony decyzją 2009/941 przez Radę Unii Europejskiej, Trybunał jest właściwy do dokonywania wykładni jego postanowień (zob. podobnie wyrok z dnia 20 września 2018 r., Mölk, C-214/17, EU:C:2018:744, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo). Ponadto okoliczność, że Zjednoczone Królestwo, na którego terytorium zamieszkuje W.J., nie jest związane tym protokołem, nie ma wpływu na niniejszą sprawę, ponieważ zgodnie z jego art. 2 protokół haski stosuje się, nawet jeśli prawo, które wskazuje on jako właściwe, jest prawem państwa, dla którego nie jest on wiążący.

59 Zgodnie z art. 3 ust. 1 protokołu haskiego prawem właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych jest, z zastrzeżeniem odmiennych postanowień tego protokołu, prawo państwa miejsca zwykłego pobytu wierzyciela alimentacyjnego. Zgodnie z art. 3 ust. 2 protokołu haskiego w przypadku zmiany miejsca zwykłego pobytu wierzyciela stosuje się prawo państwa, w którym wierzyciel ma nowe miejsce zwykłego pobytu, od momentu, w którym nastąpiła ta zmiana.

60 Sąd odsyłający pragnie dowiedzieć się, czy dla celów ustalenia prawa właściwego dla roszczenia alimentacyjnego możliwe jest uwzględnienie zmiany miejsca zwykłego pobytu, o której mowa w art. 3 ust. 2 protokołu haskiego, w przypadku gdy wierzyciel alimentacyjny został bezprawnie zatrzymany na terytorium państwa, w którym jest fizycznie obecny. Dokładniej rzecz ujmując – sąd ten zastanawia się w istocie, czy bezprawne zatrzymanie tego wierzyciela na terytorium państwa członkowskiego ma wpływ na kryterium stałości pobytu jako kryterium służące ustaleniu jego miejsca zwykłego pobytu.

61 Przedłożone Trybunałowi pytanie wymaga zatem dokonania wykładni pojęcia „miejsca zwykłego pobytu" wierzyciela alimentacyjnego w rozumieniu art. 3 protokołu haskiego, jak również sprawdzenia, czy bezprawny charakter zatrzymania wierzyciela na terytorium państwa członkowskiego nie stoi na przeszkodzie przeniesieniu jego miejsca zwykłego pobytu na terytorium tego państwa.

62 W pierwszej kolejności, co się tyczy pojęcia „miejsca zwykłego pobytu" wierzyciela alimentacyjnego, należy zauważyć, że protokół haski go nie definiuje ani też nie zawiera wyraźnego odesłania do prawa umawiających się stron w celu zdefiniowania jego znaczenia i zakresu. W takich okolicznościach zarówno względy jednolitego stosowania prawa Unii, jak i zasady równości wskazują na to, że znaczenie i zakres tego pojęcia powinny zwykle podlegać autonomicznej i jednolitej wykładni, uwzględniającej kontekst przepisów i cele danego uregulowania [zob. analogicznie wyroki: z dnia 13 października 2016 r., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, pkt 44; z dnia 25 listopada 2021 r., IB (Zwykły pobyt małżonka – Rozwód), C-289/20, EU:C:2021:955, pkt 39)].

63 W tym względzie należy przede wszystkim stwierdzić, że użycie przymiotnika „zwykły" pozwala na wyciągnięcie wniosku, że pobyt musi odznaczać się wystarczającym stopniem stałości, co wyklucza obecność tymczasową lub okazjonalną. Stwierdzenie to znajduje potwierdzenie w pkt 42 raportu wyjaśniającego w sprawie protokołu haskiego sporządzonego przez Andreę Bonomiego (tekst przyjęty przez 21 sesję Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego), zgodnie z którym kryterium „zwykłego" pobytu sugeruje pewną stałość, co oznacza, że „[z]wykłe miejsce pobytu o charakterze tymczasowym nie wystarcza do ustalenia prawa właściwego dla zobowiązania alimentacyjnego".

64 Następnie należy podkreślić, że art. 3 protokołu haskiego stanowi odzwierciedlenie systemu łączników, na którym opiera się ten protokół, który to system ma na celu zagwarantowanie przewidywalności prawa właściwego, przy jednoczesnym zapewnieniu, że wskazane prawo nie jest pozbawione wystarczającego związku z rozpatrywaną sytuacją rodzinną, przy czym prawo miejsca zwykłego pobytu wierzyciela alimentacyjnego wydaje się co do zasady być najściślej związane z jego sytuacją i być najstosowniejsze dla uregulowania konkretnych problemów, jakie wierzyciel ten może napotkać (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 czerwca 2018 r., KP, C-83/17, EU:C:2018:408, pkt 41–43; z dnia 20 września 2018 r., Mölk, C-214/17, EU:C:2018:744, pkt 28).

65 Należy zauważyć, jak wskazuje pkt 37 raportu, o którym mowa w pkt 63 niniejszego wyroku, że główna zaleta tego łącznika polega na ustaleniu istnienia i wysokości zobowiązania alimentacyjnego, z uwzględnieniem „prawnych i faktycznych warunków środowiska społecznego państwa, w którym wierzyciel żyje i wykonuje zasadniczą część prowadzonej przez siebie działalności". W zakresie, w jakim, jak podkreślono w tym samym punkcie tego raportu, wierzyciel alimentacyjny będzie korzystał z alimentów, aby sfinansować swoje bieżące wydatki, należy bowiem „dokonać oceny konkretnego problemu, który powstaje w odniesieniu do konkretnego społeczeństwa, a mianowicie tego, w którym wierzyciel alimentacyjny żyje i będzie żyć".

66 Uzasadnione jest zatem uznanie, że w świetle tego celu miejscem zwykłego pobytu wierzyciela alimentacyjnego jest miejsce, w którym faktycznie znajduje się zwykły ośrodek jego życia, przy uwzględnieniu jego środowiska rodzinnego i społecznego. Jest tak tym bardziej w sytuacji, gdy ów wierzyciel jest małym dzieckiem, z uwagi na konieczność należytego uwzględnienia, zgodnie z art. 24 ust. 2 Karty praw podstawowych, najlepszego interesu tego dziecka, który wymaga w szczególności upewnienia się, jak w istocie podkreślił rząd polski, że dziecko to posiada wystarczające zasoby w kontekście środowiska rodzinnego i społecznego, w którym ma żyć.

67 Ponieważ, jak wynika z poprzedniego punktu, zadanie ustalenia w konkretnym przypadku, czy wierzyciel alimentacyjny ma zwykłe miejsce pobytu w jednym lub w drugim państwie, stanowi ocenę okoliczności faktycznych, to do sądu krajowego, przed którym zawisł spór, należy ustalenie miejsca zwykłego pobytu zainteresowanego na podstawie całokształtu okoliczności faktycznych

właściwych dla danego przypadku (zob. analogicznie w szczególności wyroki: z dnia 2 kwietnia 2009 r., A, C-523/07, EU:C:2009:225, pkt 42; z dnia 28 czerwca 2018 r., HR, C-512/17, EU:C:2018:513, pkt 40).

68 W drugiej kolejności należy zauważyć, że protokół haski nie przewiduje żadnego ograniczenia dyspozycji art. 3 ust. 2, wskazującej jako właściwe prawo państwa nowego miejsca zwykłego pobytu wierzyciela alimentacyjnego od momentu, w którym nastąpiła zmiana miejsca zwykłego pobytu, nawet jeżeli zapadło orzeczenie sądowe nakazujące powrót małoletniego wierzyciela alimentacyjnego do rodzica zamieszkującego w innym państwie.

69 Ponadto norma zawarta w analizowanym przepisie pozwala na utrzymanie łącznika łączącego wierzyciela alimentacyjnego z miejscem, w którym konkretnie żyje (zob. podobnie wyrok z dnia 7 czerwca 2018 r., KP, C-83/17, EU:C:2018:408, pkt 43), a w związku z tym, gdy ów wierzyciel jest małoletni, w pełni uwzględnia najlepszy interes tego dziecka, w zakresie, w jakim pozwala sądowi rozpoznającemu sprawę na ustalenie zasobów, których dziecko to potrzebuje, przy jak najlepszym uwzględnieniu środowiska rodzinnego i społecznego, w którym ma ono na co dzień ewoluować.

70 Z powyższego wynika, że sprzeczne z celem art. 3 ust. 2 protokołu haskiego i zasadą uwzględnienia najlepszego interesu dziecka byłoby uznanie, iż istnienie orzeczenia sądu państwa członkowskiego stwierdzającego bezprawność uprowadzenia lub zatrzymania małoletniego dziecka i nakazującego powrót tego dziecka do rodzica zamieszkującego w innym państwie w zasadzie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że dziecko to ma na terytorium tego państwa członkowskiego miejsce zwykłego pobytu dla celów ustalenia prawa właściwego dla roszczeń alimentacyjnych.

71 W tym względzie, w sytuacji braku odnośnego uregulowania, nie istnieje żaden powód, który uzasadniałby interpretowanie art. 3 protokołu haskiego na wzór przepisów art. 10 rozporządzenia nr 2201/2003, które zasadniczo neutralizują przeniesienie jurysdykcji w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej do państwa członkowskiego, w którym dziecko miałoby nowe miejsce zwykłego pobytu w następstwie bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania, na rzecz państwa członkowskiego, w którym dziecko miało miejsce zwykłego pobytu przed tym uprowadzeniem lub zatrzymaniem.

72 Ponadto Trybunał orzekł, że jurysdykcja szczególna przewidziana w art. 10 rozporządzenia nr 2201/2003 podlega wykładni ścisłej, a zatem nie zezwala na wykładnię wykraczającą poza przypadki wyraźnie przewidziane w tym rozporządzeniu (zob. podobnie wyrok z dnia 24 marca 2021 r., MCP, C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, pkt 45, 47 i przytoczone tam orzecznictwo.

73 Wynika z tego, że – dla celów ustalenia prawa właściwego na podstawie art. 3 protokołu haskiego – jedynie w kontekście oceny wszystkich okoliczności sprawy, w celu ustalenia, czy zmiana miejsca zwykłego pobytu dziecka będącego wierzycielem alimentacyjnym faktycznie się urzeczywistniła, sąd krajowy rozpatrujący sprawę, mając na uwadze najlepszy interes dziecka, może znaleźć się w sytuacji wymagającej uwzględnienia ewentualnie bezprawnego charakteru uprowadzenia lub zatrzymania tego dziecka wraz z innymi elementami mogącymi wykazać lub podważyć twierdzenie, że obecność tego dziecka w państwie członkowskim, do którego zostało ono uprowadzone, ma charakter wystarczająco stały - biorąc pod uwagę jego środowisko rodzinne i społeczne.

74 W kwestii tej, gdy do sądu państwa członkowskiego zwrócono się, tak jak w sprawie w postępowaniu głównym, z żądaniem zasądzenia świadczenia alimentacyjnego za okres, który nastąpił po bezprawnym uprowadzeniu wierzyciela alimentacyjnego do tego państwa

członkowskiego, należy stwierdzić, że co do zasady momentem, do którego sąd ten powinien konkretnie odnieść ocenę mająca doprowadzić do ustalenia miejsca zwykłego pobytu wierzyciela dla celów ustalenia prawa właściwego dla rozpatrywanych zobowiązań alimentacyjnych, jest moment, w którym sąd ten ma wydać rozstrzygnięcie w przedmiocie żądania zasądzenia świadczenia alimentacyjnego, zgodnie zresztą z twierdzeniem Komisji zawartym w uwagach na piśmie. Taka wykładnia pozwala bowiem zachować, zgodnie z celem art. 3 ust. 2 protokołu haskiego, łącznik łączący wierzyciela alimentacyjnego z miejscem, w którym świadczenie alimentacyjne, do którego ma on prawo, powinno pozwolić mu na zaspokojenie jego potrzeb.

75 W niniejszej sprawie należy zauważyć, po pierwsze, że orzeczenie Sądu Rejonowego w Pile zasądzające w oparciu o przepisy prawa polskiego świadczenie alimentacyjne na rzecz dzieci zostało wydane w dniu 11 kwietnia 2019 r., czyli w chwili, gdy z jednej strony dzieci te przebywały w Polsce wraz z matką i jej rodziną od nieco ponad 17 miesięcy, a z drugiej strony – właściwy sąd rejonowy oddalił wniesiony do niego wniosek J.W. o powrót dzieci.

76 Nie można zatem zarzucać Sądowi Rejonowemu w Pile, że wydając orzeczenie z dnia 11 kwietnia 2019 r., nie uwzględnił postanowienia z dnia 24 maja 2019 r., wspomnianego w pkt 24 niniejszego wyroku, w którym nakazano powrót dzieci do Zjednoczonego Królestwa.

77 Po drugie, w zakresie, w jakim sąd odsyłający jest właściwy do dokonania całkowicie nowej oceny okoliczności faktycznych w stosunku do oceny dokonanej przez Sąd Rejonowy w Pile, do niego będzie należało zbadanie w celu ustalenia prawa właściwego dla dochodzonej wierzytelności alimentacyjnej, czy w świetle wszystkich istniejących okoliczności charakteryzujących sytuację dzieci oraz przy uwzględnieniu ich środowiska rodzinnego i społecznego ich obecność w państwie członkowskim, do którego zostały one uprowadzone, ma charakter stały.

78 W świetle całości powyższych rozważań odpowiedź na zadane pytanie brzmi, iż art. 3 protokołu haskiego należy interpretować w ten sposób, że dla celów ustalenia prawa właściwego dla roszczenia alimentacyjnego małoletniego dziecka uprowadzonego przez jedno z rodziców na terytorium państwa członkowskiego okoliczność, że sąd tego państwa członkowskiego nakazał w ramach odrębnego postępowania powrót tego dziecka do państwa, w którym dziecko to miało miejsce zwykłego pobytu bezpośrednio przed jego uprowadzeniem, nie wystarcza do tego, by uniemożliwić uzyskanie przez to dziecko miejsca zwykłego pobytu na terytorium tego państwa członkowskiego.

W przedmiocie kosztów

79 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 3 protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych, zatwierdzonego w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2009/941/WE z dnia 30 listopada 2009 r., należy interpretować w ten sposób, że dla celów ustalenia prawa właściwego dla roszczenia alimentacyjnego małoletniego dziecka uprowadzonego przez jednego z rodziców na terytorium państwa członkowskiego

okoliczność, że sąd tego państwa członkowskiego nakazał w ramach odrębnego postępowania powrót tego dziecka do państwa, w którym dziecko to miało miejsce zwykłego pobytu bezpośrednio przed jego uprowadzeniem, nie wystarcza do tego, by uniemożliwić uzyskanie przez to dziecko miejsca zwykłego pobytu na terytorium tego państwa członkowskiego.

Lycourgos Rodin Bonichot

Rossi Spineanu-Matei

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 12 maja 2022 r.

Sekretarz
A. Calot Escobar

Prezes czwartej izby
C. Lycourgos